

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Βασίλογλου Αρετή
Εκπαιδευτική Έρευνα και Εφαρμογή
Ίδρυμα Λαμπράκη

Εισήγηση στο Στρογγυλό Τραπέζι με θέμα «Εξ αποστάσεως υποστήριξη εκπαιδευτικών»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Το επιμορφωτικό πρόγραμμα **EPICT** είναι ένα πρόγραμμα ενδο-υπηρεσιακής επιμόρφωσης για εκπαιδευτικούς, το οποίο συνδυάζει την απόκτηση βασικών δεξιοτήτων χρήσης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας & Επικοινωνίας (ΤΠΕ) με την παιδαγωγική τους αξιοποίηση στο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Σύμφωνα με τη φιλοσοφία του προγράμματος οι δεξιότητες χειρισμού των ΤΠΕ δεν θα μπορούσαν να καλλιεργηθούν με τρόπο αποτελεσματικό έξω από το πλαίσιο της παιδαγωγικής τους χρήσης και αξιοποίησης και, εντέλει, της προοπτικής ανάπτυξης της σχολικής μονάδας. Πρόκειται για ένα πρότυπο πρόγραμμα επιμόρφωσης που προσφέρει στους εκπαιδευτικούς γνώσεις και δεξιότητες σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο, δίνοντας έμφαση στην παιδαγωγική κατάρτιση καθώς και στην ανάπτυξη τους στο πλαίσιο της σχολικής μονάδας.

Το επιμορφωτικό πρόγραμμα έρχεται να:

- ανταποκριθεί ουσιαστικά στην ανάγκη ανάπτυξης δεξιοτήτων και γνώσεων παιδαγωγικής αξιοποίησης των ΤΠΕ,
- αναβαθμίσει την εκπαιδευτική και μαθησιακή πράξη μέσω της παιδαγωγικής χρήσης των ΤΠΕ, στο πλαίσιο εισαγωγής μιας καινοτομίας που συνδέεται με τη γενικότερη ανάπτυξη του εκπαιδευτικού έργου και της σχολικής κοινότητας και, τέλος, να
- προωθήσει τη χρήση της ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning), ώστε να εξυπηρετήσει αποτελεσματικά τις αυξανόμενες απαιτήσεις επαγγελματικής εξέλιξης των εκπαιδευτικών.

Ένας από τους βασικούς στόχους του προγράμματος είναι να προσφέρει στους εκπαιδευτικούς νέες ευκαιρίες για επαγγελματική και ατομική ανάπτυξη, μέσα από τις καθημερινές τους ενασχολήσεις στο σχολικό και κοινωνικό τους περιβάλλον. Η κύρια παραδοχή που διέπει το πρόγραμμα είναι ότι οι γνώσεις και οι δεξιότητες δεν καλλιεργούνται με την απλή μετάδοση πληροφοριών από ένα πρόσωπο σε άλλο, αλλά είναι αποτέλεσμα συνεργατικής μάθησης με τη συμβολή, τη δημιουργική συμμετοχή και την πρωτοβουλία των εκπαιδευόμενων. Κατά συνέπεια, στον σχεδιασμό του περιεχομένου του προγράμματος επιμόρφωσης για την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ έχουν ληφθεί υπόψη τα εξής:

- Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευόμενων, η μαθησιακή διαδικασία και η συλλογική εργασία αποτελούν κρίσιμες και συσχετιζόμενες πτυχές του παιδαγωγικού και οργανωτικού προτύπου.
- Ο προσδιορισμός του περιεχομένου των μαθημάτων πρέπει να ανταποκρίνεται σε διαφορετικά επίπεδα γνώσεων και δεξιοτήτων. Είναι σημαντικό το επιμορφωτικό υλικό, αλλά και η οργάνωση των μαθημάτων να απευθύνεται τόσο σε εκπαιδευτικούς με επαρκή εξοικείωση με τις ΤΠΕ, όσο και στους αρχάριους καθώς και σε αυτούς που δεν

έχουν κατάρτιση ή εμπειρία εργασίας και σχεδιασμού εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με τη βοήθεια των υπολογιστών.

Το πρότυπο επιμόρφωσης που έχει υιοθετηθεί περιλαμβάνει περιεχόμενο (επιμορφωτικό υλικό), μέσα (τεχνολογική υποδομή) και ευέλικτες οργανωτικές δομές και διαδικασίες εκπαίδευσης. Στηρίζεται στις τεχνικές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (ευέλικτες μορφές) και αποτελεί συνδυασμό τεχνικών υποστηριζόμενης αυτο-εκπαίδευσης (supported self-learning) και συνεργατικής μάθησης (collaborative learning). Το πρόγραμμα επιμόρφωσης περιλαμβάνει επίσης τουλάχιστον δύο συναντήσεις σεμιναριακού χαρακτήρα (classroom-based learning) μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων, κατά την έναρξη και στη διάρκεια του επιμορφωτικού κύκλου. Στο μεγαλύτερο ποσοστό του προγράμματος, η εκπαίδευση προσφέρεται μέσω του Διαδικτύου, με εντατική, καθοδηγούμενη από τους εκπαιδευτές επικοινωνία και συνεργασία, σε ομάδες εκπαιδευτικών (εκπαιδευόμενων), για την ολοκλήρωση εργασιών και ασκήσεων αξιολόγησης.

Το **πρόγραμμα σπουδών** καλύπτει ένα ευρύ φάσμα στόχων και αντικειμένων μάθησης, που περιλαμβάνει τόσο την καλλιέργεια βασικών δεξιοτήτων στη χρήση των υπολογιστών και του Διαδικτύου, όσο και την παιδαγωγική τους αξιοποίηση και αυτήν της γενικότερης ανάπτυξης (αναβάθμισης) του εκπαιδευτικού έργου, αποτελούμενο από υποχρεωτικές και προαιρετικές **Ενότητες Επιμόρφωσης**. Η αρθρωτή δομή του περιεχομένου επιτρέπει την προσαρμογή, την ανανέωση και τον εμπλουτισμό του, ώστε να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά σε διαφοροποιούμενες εκπαιδευτικές ανάγκες – ανάλογα με το επίπεδο εξοικείωσης των εκπαιδευόμενων με τους υπολογιστές, την εμπειρία τους σε νέα παιδαγωγικά πρότυπα, το επιδιωκόμενο επίπεδο κατάρτισης.

Το **οργανωτικό σχήμα** για την προσφορά του επιμορφωτικού προγράμματος **Παιδαγωγική Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας** στηρίζεται στην υιοθέτηση αποκεντρωμένων δομών παροχής επιμόρφωσης. Το πρόγραμμα επιμόρφωσης (στόχοι, δεξιότητες κ.λπ.), η παιδαγωγική προσέγγιση και το υιοθετούμενο οργανωτικό σχήμα καθώς και οι μηχανισμοί διασφάλισης της ποιότητας (σύστημα αξιολόγησης και πιστοποίησης) είναι κοινά, έχοντας διαμορφωθεί με βάση

- το πρόγραμμα και τη μεθοδολογία της Ευρωπαϊκής συνεργασίας EPIC¹ (European Pedagogical ICT), η οποία αποσκοπεί στη διασφάλιση ενός κοινού – σε γενικές γραμμές – συστήματος επιμόρφωσης των Ευρωπαίων εκπαιδευτικών, όσον αφορά στην επάρκειά τους να διαχειρισθούν τις σημαντικές αλλαγές που έρχονται με τις νέες ΤΠΕ στη σχολική εκπαίδευση και, παράλληλα, αξιοποιώντας
- τη συστηματική συνεργασία ενός σημαντικού αριθμού ειδικευμένων οργανισμών και ειδικών σε θέματα παιδαγωγικής, ΤΠΕ και επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, στο ελληνικό περιβάλλον.

Ο σχεδιασμός του προγράμματος αναδεικνύει τις καινοτομικές πτυχές που αφορούν στη διασφάλιση της εγκυρότητας και της ποιότητας. Σε αυτόν τον σχεδιασμό κρίσιμη θεωρείται η συνεργατική προσέγγιση των εκπαιδευτικών στο επιμορφωτικό αντικείμενο, στην προοπτική ανάπτυξης και αναβάθμισης των συνθηκών λειτουργίας της σχολικής μονάδας. Επιπλέον, καταλυτικός προβλέπεται ο ρόλος του **Εκπαιδευτή του Προγράμματος**, μέσω του οποίου πιστοποιείται η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα του επιμορφωτικού έργου (ανάπτυξη των

¹ Η προσαρμογή του European Pedagogical ICT (EPIC¹) και η πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος στο ελληνικό περιβάλλον υποστηρίζεται από ομότιτλο έργο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος eContent (<http://www.cordis.lu/econtent/>). Το περιεχόμενο του επιμορφωτικού προγράμματος, η παιδαγωγική προσέγγιση και το οργανωτικό σχήμα διαχείρισης έχουν καταρχήν διαμορφωθεί στη Δανία, όπου και συνιστούν το εκτεταμένο πρόγραμμα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στη χώρα αυτή. Το πρόγραμμα έχει επίσης υιοθετηθεί από τις εκπαιδευτικές αρχές της Νορβηγίας.

σχετικών γνώσεων και δεξιοτήτων από τους εκπαιδευόμενους). Οι εκπαιδευτές χρειάζεται να έχουν πιστοποιητικό σπουδών (ή παρακολούθησης) προγράμματος Παιδαγωγικής Κατάρτισης και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας, σε μεταπτυχιακό επίπεδο και να έχουν αποδεδειγμένη εξοικείωση χρήσης βασικών υπολογιστικών εφαρμογών και διαδικτύου (είτε μέσω της παρακολούθησης σεμιναρίων Η/Υ με πιστοποίηση, της παρακολούθησης του ΠΙ του προγράμματος της ΚτΠ είτε και μέσω της παρακολούθησης σχετικών ενοτήτων επιμόρφωσης του μεταπτυχιακού τους προγράμματος). Μετά την επιλογή τους παρακολουθούν επιπλέον εντατικό Σεμινάριο 15 ωρών, πριν την ανάληψη των καθηκόντων τους. Επισημαίνεται ότι οι επιμορφωμένοι (και πιστοποιημένοι) εκπαιδευτικοί του προγράμματος θεωρούνται καταρχήν επαρκείς να παρακολουθήσουν το Σεμινάριο των Εκπαιδευτών, ώστε να πιστοποιηθούν εν συνεχεία και αυτοί ως Εκπαιδευτές του προγράμματος.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ & ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Το πρόγραμμα **EPICT** διασφαλίζει την αξιοποίηση της διεθνούς πρωτοπορίας, με την υιοθέτηση ολοκληρωμένων μεθόδων επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σε θέματα χρήσης των ΤΠΕ και καινοτομίας, αλλά και τη εμπειρία, κατανόηση και εμπειριστατωμένη ανάλυση των αναγκών και συγκεκριμένων συνθηκών της ελληνικής εκπαίδευσης. Αυτά επιτυγχάνονται με τη σύσταση των παρακάτω οργάνων, τα οποία παρακολουθούν την πορεία του προγράμματος, από την πιλοτική του εφαρμογή:

1. Η **Επιτροπή Σχεδιασμού & Στρατηγικής** αποτελείται από στελέχη της εκπαίδευσης και ειδικούς από Παιδαγωγικά Τμήματα των πανεπιστημίων καθώς και από άλλους φορείς που εμπλέκονται σε θέματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Η Επιτροπή Σχεδιασμού λειτουργεί ως το όργανο διασφάλισης της ποιότητας των παρεχόμενων επιμορφώσεων, έχοντας συμμετάσχει από τη φάση προετοιμασίας του προγράμματος στη διερεύνηση των κατάλληλων λύσεων που απαιτεί η υλοποίηση του ευρωπαϊκού προτύπου (EPICT) στο ελληνικό περιβάλλον. Κατά τη φάση της πιλοτικής εφαρμογής του προγράμματος, η λειτουργία της Επιτροπής Σχεδιασμού διασφαλίζει την επιστημονική εγκυρότητα και βελτιώνει τις προοπτικές επιτυχίας του εγχειρήματος, δίνοντας τις κατευθύνσεις για το περιεχόμενο σπουδών, τις διαδικασίες εκπαίδευσης, τις συνθήκες συμμετοχής των εκπαιδευτικών, τις δομές υλοποίησης, κ.λπ.
2. Ειδικότερα για θέματα που αφορούν το πρόγραμμα σπουδών και την προσαρμογή και τον εμπλουτισμό του περιεχομένου, καθώς και των επιμέρους θεμάτων των παιδαγωγικών και οργανωτικών λύσεων, έχει συσταθεί η **Ομάδα Προγράμματος Σπουδών**, αποτελούμενη από εκπαιδευτικούς, ερευνητές και πανεπιστημιακούς. Η Ομάδα Προγράμματος Σπουδών έχει την ευθύνη προσαρμογής του προγράμματος και του περιεχομένου επιμόρφωσης στο ελληνικό περιβάλλον.

Η διαδικασία της επιμόρφωσης περιλαμβάνει εκτός από την διαδικτυακή συνεργασία των ομάδων των εκπαιδευόμενων με τους εκπαιδευτές τους, και μία σειρά από εισαγωγικές συνεδρίες. Στα εισαγωγικά σεμινάρια αναλύονται οι μαθησιακοί στόχοι, η παιδαγωγική προσέγγιση και το πρόγραμμα σπουδών. Δίνονται οι βασικές κατευθύνσεις οργάνωσης και παρακολούθησης της εργασίας και των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και παρουσιάζονται τα εργαλεία λογισμικού που χρησιμοποιούνται για την υποστήριξη της επιμόρφωσης, δηλαδή ο διαδικτυακός τόπος και τα εργαλεία επικοινωνίας / συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων.

Κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσης, κάθε εκπαιδευόμενος συμμετέχει σε ομάδα τριών ή τεσσάρων το πολύ ατόμων. Προκειμένου να αποκτήσουν το πιστοποιητικό δεξιοτήτων στην παιδαγωγική αξιοποίηση των Τ.Π.Ε., οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να παραδώσουν οκτώ (8) εργασίες

που αντιστοιχούν στις ενότητες περιεχομένου (4 υποχρεωτικές + 4 κατ' επιλογήν) και οι οποίες αποτελούν προϊόν ομαδικής δουλειάς και συνεργασίας.

Οι εργασίες στην τελική τους μορφή παραδίδονται μετά την ολοκλήρωση κάθε ενότητας περιεχομένου. Από τη στιγμή που οι εκπαιδευόμενοι έχουν παραδώσει οκτώ (ομαδικές) εργασίες με θετική αξιολόγηση, αποκτούν το πιστοποιητικό δεξιοτήτων στην παιδαγωγική αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.

Το **επιμορφωτικό υλικό** καλύπτει ένα ευρύ φάσμα στόχων και αντικειμένων μάθησης που περιλαμβάνει, τόσο την καλλιέργεια βασικών δεξιοτήτων στη χρήση των υπολογιστών και του Διαδικτύου, όσο και την παιδαγωγική τους αξιοποίηση, μέσα από ένα ενιαίο πρόγραμμα σπουδών αποτελούμενο από υποχρεωτικές και προαιρετικές ενότητες περιεχομένου (modules). Η δομή του περιεχομένου (modular structure) επιτρέπει την προσαρμογή, την ανανέωση και τον εμπλουτισμό του, ώστε να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά σε διάφορες εκπαιδευτικές ανάγκες.

Όλες οι ενότητες περιεχομένου ακολουθούν την ίδια δομή και αναφέρονται σε ένα συγκεκριμένο θέμα το οποίο αναλύεται στην παιδαγωγική και στην τεχνική του διάσταση (δεξιότητες ΤΠΕ).

Κάθε ενότητα αποτελείται από:

- Το αντικείμενο το οποίο πραγματεύεται (εισαγωγή, θεωρητική ανάλυση).
- Άρθρα, μελέτη περιπτώσεων, παραδείγματα «καλής πρακτικής», κλπ.
- Ασκήσεις εμπέδωσης: εξοικείωση με τις ΤΠΕ και βελτίωση δεξιοτήτων χρήσης τους.
- Εργασίες που υποδεικνύουν βασικές παιδαγωγικές εφαρμογές που σχετίζονται με το αντικείμενο της ενότητας.
- Εγχειρίδια και οδηγούς χρήσης των ΤΠΕ.

Οι εργασίες, οι συζητήσεις για θέματα παιδαγωγικής αξιοποίησης και η προετοιμασία των εργασιών πραγματοποιούνται από την ομάδα, ενώ οι ασκήσεις που αφορούν την εξοικείωση με τις ΤΠΕ και τη βελτίωση των δεξιοτήτων χρήσης αποτελούν ατομική εργασία ανάλογα με την επάρκεια κάθε εκπαιδευόμενου.

Το πρόγραμμα στην πιλοτική του φάση περιλαμβάνει 100-120 ώρες επιμόρφωσης και ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 2004 και πρόκειται να ολοκληρωθεί τον Ιούνιο του 2005. Συμμετέχουν 60 υπηρετούντες εκπαιδευτικοί Πρωτ/θμιας & Δευτ/θμιας Εκπ/σης από σχολεία της Αττικής.

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να επισκεφτείτε τον κόμβο: www.epict.gr